

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 349

Проценко Олена Вікторівна

*науковий співробітник відділу організації наукової роботи;
аспірант поза аспірантурою*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Protsenko Olena

Researcher of the Department of Organization of Scientific Work;

Graduate Student outside of Graduate School

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

ORCID: 0000-0003-4758-3349

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ
ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ
СТАТІ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

**PROBLEM ISSUES REGARDING THE PREVENTION AND
COMBATATION OF DOMESTIC VIOLENCE AND GENDER-BASED
VIOLENCE IN PRACTICAL ACTIVITIES**

Анотація. Авторкою висвітлено проблемні питання у правозастосовній, практичній діяльності у сфері протидії та запобіганню домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Проаналізовано поняття «насильство за ознакою статі» та «домашнє насильство», наведено спільні риси та відмінності цих визначень. Проаналізовано основні положення Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Методом аналізу нормативно-правових актів розглянуто можливості та шляхи усунення законодавчих прогалів у вищезазначеному напрямку.

Проаналізовано норми діючого законодавства. Наведено приклади імплементації норм Конвенції ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цим явищем. Наведено переваги нововведених санкцій для органів поліції, які безпосередньо займаються превентивною діяльністю щодо домашнього насильства. У статті розглянуто проблематику ефективного застосування діючого законодавства щодо запобігання та протидії домашнього насильства на практиці. Надані дані стосовно кількості вироків у Єдиному державному реєстрі судових рішень за 2022 рік. Наведено статистичні дані щодо показників накладених санкцій, в цьому контексті проаналізовано структуру порушників за ознакою статі. Також наведено показники вчинення адміністративних правопорушень у сфері домашнього насильства та насильства за ознакою статі за минулі роки. Наведено форми прояву домашнього насильства за ознакою статі. Виокремлено суб'єкти, які забезпечують запобігання та протидію домашньому насильству. Проаналізовано заходи щодо протидії домашнього насильства. Узагальнено основні завдання, що покладені на державні органи влади, які забезпечують запобігання та протидію домашньому насильству, в Україні.

Наведено пропозиції щодо вдосконалення корекційних програм по роботі із кривдниками. Наголошено на необхідності розширення повноважень органів Національної поліції. Запропоновано заходи щодо повернення довіри суспільства до суб'єктів протидії домашньому насильству, а також заходи профілактики щодо запобігання проступків за статтею домашнього насильства.

Ключові слова: *насильство за ознакою статі, домашнє насильство, ратифікація конвенції, кривдник, жертва, корекційна програма для кривдника, Єдиний реєстр кривдників, систематизація суб'єктів.*

Summary. *The author highlights problematic issues in law enforcement, practical activities in the field of countering and preventing domestic violence and gender-based violence. The concepts of "gender-based violence" and "domestic violence" are analyzed, common features and differences of these definitions are given. The main provisions of the Law of Ukraine "On Prevention and Combating Domestic Violence" were analyzed. Using the method of analysis of regulatory legal acts, the possibilities and ways of eliminating legislative gaps in the above-mentioned direction were considered.*

The norms of the current legislation have been analyzed. Examples of the implementation of the norms of the Convention of the Council of Europe on the prevention of violence against women and domestic violence and the fight against this phenomenon are given. The advantages of the newly introduced sanctions for police bodies directly engaged in preventive activities regarding domestic violence are given. The article examines the problem of effective application of the current legislation on the prevention and counteraction of domestic violence in practice. Data on the number of sentences in the Unified State Register of Court Decisions for 2022 are provided. Statistical data on the indicators of imposed sanctions are presented, in this context, the structure of offenders by gender is analyzed. Indicators of the commission of administrative offenses in the field of domestic violence and gender-based violence over the past years are also given. Forms of domestic violence by gender are given. Subjects that ensure prevention and countermeasures against domestic violence are singled out. Measures to combat domestic violence were analyzed. The main tasks assigned to state authorities, which ensure the prevention and counteraction of domestic violence in Ukraine, are summarized.

Suggestions for improving correctional programs for work with offenders are given. The need to expand the powers of the National Police was emphasized. Measures are proposed to restore public trust in the subjects of

combating domestic violence, as well as preventive measures to prevent misdemeanors under the article of domestic violence.

Key words: *gender-based violence, domestic violence, ratification of the convention, offender, victim, correctional program for the offender, Unified register of offenders, systematization of subjects.*

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану на території України актуальною залишається тема домашнього насильства та насильства за ознакою статі. 20 червня 2022 року Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству (Стамбульська конвенція). Це документ, що запроваджує міжнародний стандарт захисту жінок від усіх форм насильства, включно з домашнім та дозволяє створювати нові можливості міжнародного співробітництва для захисту громадян. На сьогодні цей документ підписано 47 країнами, але ратифіковано його лише 36-ма разом з Україною. В Україні конвенцію було підписано ще у листопаді 2011 року, проте ратифіковано тільки зараз.

Ідеологією цього документу є руйнування гендерних стереотипів відносно насильства над жінками. Метою Конвенції є захист прав осіб жіночої та чоловічої статі від проявів насильства та дискримінації. Основним питанням документу є криміналізація вищевказаних проступків та забезпечення відповідної санкції за їх вчинення. В законодавстві України адміністративного та кримінального кодексів вже є статті щодо відповідальності за правопорушення за напрямом домашнього насильства та насильства за ознакою статі, але відносно видів насильства їх зміст дуже вузький, що вимагає перегляду цих нормативно-правових актів.

Також після ратифікації Стамбульської конвенції законодавство України набуває міжнародного рівня, в зв'язку з чим з'являється можливість покарання кривдників за кордоном [2; 3].

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. В науковому аспекті ці питання досліджували О.Проценко [5; 13], О. Бочковий [7], А. Собакарь [7], А. Фоменко [9; 10] Л. Наливайко [14], Н. Висоцька [17] та інші. Однак на теперішній час, в зв'язку введенням воєнного стану на території України, цей напрям потребує ретельнішого дослідження та вивчення з практичної точки зору.

Метою статті є висвітлення проблемних питань у правозастосовній, практичній діяльності у сфері протидії та запобіганню домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Методом аналізу нормативно-правових актів розглянуто можливості та шляхи усунення законодавчих прогалин у вищезазначеному напрямку.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо існуючі нормативно-правові акти, які діють на території України щодо протидії та запобігання домашньому насильству та насильству за ознакою статі. Наприклад, ст.173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення «Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування» [4]. В зазначеній статті узагальнено види насильства та додано категорію щодо заборонного припису. Розглянемо термінологію.

В статті автора [5] вказано, що домашнє насильство та насильство за ознакою статі є проявами порушень прав людини та основними перешкодами забезпечення гендерної рівності. Також слід відзначити, що домашнє насильство розуміє під собою ще низку різних його форм, які перелічені в Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017).

Термін «насильство за ознакою статі» є більш сучасним та має розширений спектр напрямів, які охоплюють низку актуальних проблем, але вперше згадується у Законі України «Про забезпечення рівних прав та

можливостей жінок і чоловіків» [6]. На відміну від «домашнього насильства», насильство за ознакою статі відноситься більше до гендерної складової, про що зазначає автор у своїй публікації та акцентує увагу на тому, що найближчим терміном до гендерного насильства є «насильство щодо жінок», про яке тлумачить Декларація про викорінення насильства щодо жінок прийнята ООН у 1993 році [7]. В той час як термін «домашнє насильство» не має такого широкого обсягу в сучасному законодавстві, незважаючи на те, що має безліч споріднених термінів у юриспруденції.

Так, 06.12.2017 року на виконання Конвенції ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цим явищем до Кримінального Кодексу України було імплементовано статтю 126-1, якою криміналізовано відповідальність за вчинення домашнього насильства. Також внесено р. XIII–1 ст.91-1 Кримінального Кодексу України, що визначає обмежувальні заходи, які застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство [8]. Для органів поліції, які безпосередньо займаються превентивною діяльністю щодо домашнього насильства, введення такої санкції є безперечним плюсом, тому що обмежувальні заходи допомагають попередити виникнення нових випадків щодо протиправної поведінки кривдника. Отже, таке нововведення в законодавстві надає більше можливостей щодо забезпечення зменшення кількості випадків домашнього насильства та правопорушень в цілому. Як вказує у своїх науковій праці автор [9] для забезпечення ефективного викорінення злочинності всі підрозділи правоохоронних органів повинні безперервно взаємодіяти між собою.

Згідно Єдиного державного реєстру судових рішень, у 2022 році в Дніпропетровській області винесено 46 обвинувальних вироків за статтею 126-1 Кримінального Кодексу України. Враховуючи кількість звернень громадян із письмовими заявами до органів Національної поліції – це дуже малий відсоток винесених стягнень у кримінальному провадженні [11].

Доказування «системності» вчинення проступків у сфері насильства є однією з основних причин такої малої кількості винесень обвинувальних вироків. В зазначеній статті вказані лише три види домашнього насильства: фізичне, психологічне та економічне. Для встановлення факту кримінального правопорушення потерпілій особі повинно бути завдано фізичні або психологічні страждання, які призводять до проблем зі здоров'ям, погіршення якості життя та інші супутні ознаки. Санкцією ж за такі протиправні діяння є відбування на громадських роботах терміном від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до двох років.

Протягом 2021 року установи, що забезпечують протидію домашньому насильству, зареєстрували 284 тисячі звернень про вчинення домашнього насильства. Приблизно 1,5 млн людей в Україні зіштовхувались з домашнім насильством та не звертались з заявами до поліції, тому що не вірили в отримання допомоги або через залякування. Але покарання у вигляді адміністративної відповідальності, а саме штрафу, за вчинення домашнього насильства становить всього лише 320 та 680 грн. Іншими словами, порівняно з країнами Європи, законодавство України потребує значного доопрацювання.

Інша ситуація складається з адміністративними правопорушеннями у сфері домашнього насильства. Згідно аналітичного звіту ЮРФЕМ, загальна кількість накладених судами першої інстанції санкцій, в результаті розгляду справи про притягнення саме до адміністративної відповідальності за ст. 173-2 КУпАП в областях, в яких проводилась аналітика, загалом становить за період березень-червень 2022 року 2156 одиниць. З них статистичні дані вказують на те, що в 52 % справ кривдниками виступали особи чоловічої статі, які вчиняли насильство відносно дружини або співмешканки. Тим часом особи жіночої статі в ролі

кривдниць виступали в 6 % справ. У 20 % кривдниками є діти відносно батьків або інших членів сім'ї. Інші 11 % в ролі кривдників виступили – члени сім'ї чоловічої статі (брат, зять, свекор, чоловік доньки тощо). Враховуючи аналітичні відсоткові показники, можна підсумувати те, що в більшості випадків у ролі осіб, які вчиняють домашнє насильство, виступають чоловіки відносно жінок. Статистичні дані щодо постраждалих осіб наведено у *табл. 1* [12].

Таблиця 1

Статистичні дані щодо постраждалих осіб

Весь цей час основні сили направлено на вдосконалення та посилення нормативно-правового підґрунтя в сфері запобігання та протидії домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Як вказує автор [13] підхід до вирішення цієї проблеми повинен бути комплексним та згуртованим.

Зокрема, домашнє насильство та насильство за ознакою статі може мати такі форми прояву як: ляпаси, стусани, штовхання, образи, погрози, зокрема, інших осіб, приниження, переслідування, залякування чи інші дії, спрямовані на обмеження вираження волі, позбавлення волі, побої, мордування, тілесні ушкодження, будь-які діяння сексуального характеру без згоди чи в присутності дитини, залишення в небезпеці, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, грошей чи документів та інші. Будь-яке з вищезазначених діянь є підставою для звернення до органів Національної поліції з письмовою заявою.

В багатьох випадках кривдник деперсоналізує жертву та вважає, що має повну владу над нею. В результаті постійного залякування кривдником жертви відбувається замовчування фактів, що вказують на вчинення домашнього насильства або насильства за ознакою статі. Замовчуючи проблему, жертва, у кращому випадку, сублімує свої переживання у побутовому житті та на фоні стереотипного, соціального мислення, вважає поведінку кривдника нормою. У найгіршому – виникає ряд небезпечних та шкідливих для життя і здоров'я постраждалої особи наслідків серед яких алкоголізм, психічні захворювання, пошкодження майна, тяжкі тілесні ушкодження, самогубство, вбивство або смерть. Отже, таким чином, вчинення адміністративного проступку вже трансформується у кримінальний проступок та тягне за собою кримінальну відповідальність.

Кваліфікація домашнього насильства є латентною, причиною чого є його примноження та поширення, є недовіра жертв до правоохоронної та правозахисної систем. Інститутам громадянського суспільства належить ключова роль щодо повернення довіри до суб'єктів протидії домашньому насильству [14].

Незважаючи на це, владою було розроблено ряд законодавчих заходів впливу щодо протидії домашньому насильству у майбутньому. Але ці заходи тільки набирають обертів у правоохоронній сфері та у сфері

судочинства, тому ще не мають правильно відпрацьованого системного механізму їх забезпечення.

Суб'єктами, які забезпечують запобігання та протидію домашньому насильству, є:

- 1) спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству;
- 2) установи та органи, на які покладено функції із здійснення заходів вищезазначеної сфери;
- 3) спеціалізовані та загальні служби, які надають послуги з підтримки постраждалих осіб;
- 4) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах.

Основними завданнями, покладеними на державні органи влади, які забезпечують запобігання та протидію домашньому насильству, у нашій країні є:

- 1) Недопущення домашнього насильства.
- 2) Злагожене, комплексне та взаємне реагування щодо випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі суб'єктами, які мають такі повноваження.
- 3) Забезпечення та надання своєчасної допомоги та правового захисту особам, які стали жертвами домашнього насильства.
- 4) Всебічний розгляд справи у судовому порядку та розслідування випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі. Притягнення особи, що вчинила домашнє насильство до адміністративної або кримінальної відповідальності [15].

В ст.1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» розписано основні вживані терміни, які застосовуються безпосередньо в вищезазначеному законі. Переглянувши їх перелік можна побачити тлумачення щодо програми для кривдника, програми для

постраждалої особи, профілактичного обліку. Щодо останнього можна зазначити, що в Україні було створено базу Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі. У п.13 ст.1 ЗУ щодо домашнього насильства зазначено, що відносно кривдника повинні вживатись заходи профілактики щодо запобігання проступків за статтею домашнього насильства [16]. Чи працюють вони насправді та який перелік цих заходів? Державний реєстр кривдників допомагає відслідкувати моменти щодо повторності випадків домашнього насильства, дослідити хронологію вчинення проступків в цій та інших сферах порушення законодавства. Аналізуючи вищезазначене відповідною відповідальною особою повинні вживатись заходи щодо протидії домашнього насильства. Один з цих обмежувальних заходів, який вказано в ст.91-1 ККУ – корекційна програма для кривдників. Вона дозволяє особам, які стали учасниками життєвих, сімейних конфліктів розглянути проблему з різних сторін, усвідомити та взяти на себе відповідальність щодо можливих наслідків протиправної поведінки тощо. Згідно статті 39¹ в судовому порядку під час прийняття рішення про накладення стягнення за вчинення адміністративного проступку кривдника, який вчинив домашнє насилля чи насильство за ознакою статі одночасно судовим органом може бути направлено на проходження (згідно Закону України) корекційної програми.

Висновки. На нашу думку з кривдником та жертвою під час проходження корекційних програм повинні працювати поліцейські та поліцейські психологи, а не служби, які підпорядковуються Міністерству соціальної політики, виконавчі органи та інші. Інформація щодо бази профілактичного обліку кривдників повинна бути в доступі лише в уповноважених на це осіб. Виклики, які надходять до чергової частини з приводу вчинення домашнього насильства, повинні обслуговуватись працівниками Національної поліції, які працюють лише за цим напрямом.

У контексті вищезазначеного притулки, шелтери та кризові кімнати для осіб, які стали жертвами домашнього насильства повинні мати пряме спрямування та також підпорядковуватись органам Національної поліції. Розширення повноважень органів Національної поліції забезпечить інтегрований, комплексний підхід до вирішення питання щодо протидії домашнього насильства, а разом і з тим іншим адміністративним та кримінальним правопорушенням, які тягнуть за собою негативні наслідки як для жертви, так і для кривдника та оточуючого суспільства.

Література

1. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 27.05.2023)
2. Бліндюк М. Що таке Стамбульська конвенція й чому святкують її ратифікацію в Україні. Суспільне. 2022. URL: <https://suspilne.media/252040-so-take-stambulska-konvencia-j-comu-svatkuut-ii-ratifikaciju-v-ukraini/> (дата звернення: 27.05.2023)
3. Верховна рада України ратифікувала конвенцію ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству. ПрАТ Укргідроенерго. 2022. URL: https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/verkhovna-rada-ukraini-ratifikovala-konvenciyu-radi-evropi-pro-zapobigannya (дата звернення: 27.05.2023)
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР). 1984. додаток до № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 28.05.2023)
5. Проценко О. В. Запобігання насильству в сім'ї – особиста справа кожного! // *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 1(104). С. 287-293. URL:

- https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2020/05/s1_ua/47.pdf (дата звернення: 28.05.2023)
6. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2005. № 52. Ст. 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (дата звернення: 15.04.2023)
 7. Собакарь А., Бочковий О. Відокремлення насильства за ознакою статі (гендерно-обумовлене насильство) як окремого виду адміністративного правопорушення // *Чесць і Закон*. 2022. Т. 1. № 80. С. 58-65. URL: <http://chiz.nangu.edu.ua/article/view/262466> (дата звернення: 15.04.2023)
 8. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами : Закон України від 6 грудня 2017 р. № 2227–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text> (дата звернення: 15.04.2023)
 9. Фоменко А.Є. Теоретико-прикладні засади кримінологічної діяльності Національної поліції України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2020. 32 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10670> (дата звернення: 19.04.2023)
 10. Bryhinets O., Shapoval R., Bakhaieva A., Pchelin V., Fomenko A. Problems of intellectual property in the national security system of the country. *Entrepreneurship and Sustainability*. 2021. Iss. 8(3). P. 471-486. doi: [http://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3\(30\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3(30))
 11. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Page/1> (дата звернення: 27.05.2023)

12. Звіт "домашнє насильство в Україні: реагування в умовах війни (і півріччя 2022 року)". Юрфем. 2022. URL: <https://jurfem.com.ua/domashne-nasylstvo-reahuvannya-v-umovakh-viyny/> (дата звернення: 19.04.2023)
13. Проценко О. В. Забезпечення рівня захищеності осіб від проявів домашнього насильства // *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2(111). С.186-190. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6827/1/28.pdf> (дата звернення: 28.05.2023)
14. Наливайко Л.Р. Домашнє насильство як перешкода становленню громадянського суспільства: сучасні тенденції та перспективи подолання в Україні // *Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: виклики та колізії : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 травня 2020 р.)*. Дніпро : ДДУВС, 2020. С. 21-25.
15. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 5. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 15.04.2023)
16. Висоцька Н. Історико-правовий аналіз кримінально-правової протидії домашньому насильству в Україні // *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2021. Т. 21, № 1. С. 24-31.

References

1. Konstytutsiia Ukrainy. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (date of access: 27.05.2023)
2. Blindiuk M. Shcho take Stambulska konventsiiia y chomu sviatkuiut yii ratyfikatsiiu v Ukraini. *Suspilne*. 2022. URL:

<https://suspilne.media/252040-so-take-stambulska-konvencija-j-comu-svatkuut-ii-ratifikaciju-v-ukraini/> (date of access: 27.05.2023)

3. Verkhovna rada Ukrainy ratyfikovala konventsiiu rady Yevropy pro zapobihannia nasyilstvu shchodo zhinok i domashnomu nasyilstvu. PrAT Ukrhidroenerho. 2022. URL: https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/verkhovna-rada-ukraini-ratifikovala-konvenciyu-radi-evropi-pro-zapobigannya (date of access: 27.05.2023)
4. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainskoi RSR (VVR). 1984. dodatok do № 51. St. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (date of access: 28.05.2023)
5. Protsenko O. V. Zapobihannia nasyilstvu v simi – osobysta sprava kozhnoho! // Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. 2020. № 1(104). S. 287-293. URL: https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2020/05/s1_ua/47.pdf (date of access: 28.05.2023)
6. Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv : Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2005. № 52. St. 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (date of access: 15.04.2023)
7. Sobakar A., Bochkovyi O. Vidokremlennia nasyilstva za oznakoiu stati (henderno-obumovlene nasyilstvo) yak okremoho vydu administratyvnoho pravoporushennia //Chest i Zakon. 2022. T. 1. № 80. S. 58-65. URL: <http://chiz.nangu.edu.ua/article/view/262466> (date of access: 15.04.2023)
8. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy z metoiu realizatsii polozhen Konventsii Rady Yevropy pro zapobihannia nasyilstvu stosovno zhinok i domashnomu nasyilstvu ta borotbu iz tsymy yavvyshchamy : Zakon Ukrainy vid 6 hrudnia 2017 r. №

- 2227–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text> (date of access: 15.04.2023)
9. Fomenko A.Ie. Teoretyko-prykladni zasady kryminolohichnoi diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.08. Kharkiv, 2020. 32 s. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10670> (date of access: 19.04.2023)
 10. Bryhinets O., Shapoval R., Bakhaieva A., Pchelin V., Fomenko A. Problems of intellectual property in the national security system of the country. *Entrepreneurship and Sustainability*. 2021. Iss. 8(3). P. 471-486. doi: [http://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3\(30\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2021.8.3(30))
 11. Iedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Page/1> (date of access: 27.05.2023)
 12. Zvit "domashnie nasylstvo v Ukraini: reahuvannia v umovakh viiny (i pivrichchia 2022 roku)". Yurfem. 2022. URL: <https://jurfem.com.ua/domashne-nasylstvo-reahuvannya-v-umovakh-viyny/> (date of access: 19.04.2023)
 13. Protsenko O. V. Zabezpechennia rivnia zakhyschenosti osib vid proiaviv domashnoho nasylstva // *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2021. № 2(111). S.186-190. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6827/1/28.pdf> (date of access: 28.05.2023)
 14. Nalyvaiko L.R. Domashnie nasylstvo yak pereshkoda stanovlenniu hromadianskoho suspilstva: suchasni tendentsii ta perspektyvy podolannia v Ukraini // *Problemy formuvannia hromadianskoho suspilstva v Ukraini: vyklyky ta kolizii : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Dnipro, 15 travnia 2020 r.)*. Dnipro : DDUVS, 2020. S. 21-25.
 15. Pro zapobihannia ta protydiuu domashnomu nasylstvu : *Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR)*. 2018. № 5. St. 35. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (date of access:
15.04.2023)

16. Vysotska N. Istoryko-pravovyi analiz kryminalno-pravovoi protydii domashnomu nasyilstvu v Ukraini // Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav. 2021. T. 21, № 1. S. 24-31.